

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Pe pošti prejemán velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemán velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petiti-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rekopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 258.

V Ljubljani, v soboto 9. novembra 1889.

Letnik XVII.

Knezoškof Mihael Napotnik pa „Slovenec“.

Novi knezoškof labodski je tudi sloveč pisatelj slovenski. Znani so njegovi novejši posebej tiskani spisi na pr. „Sv. Viktorin“ leta 1888. „Pridiga o evangelijskih svétih“ leta 1885, „Nagrobница“ l. 1884, „Pregled bosanskega slovstva“ l. 1884, „Poročilo o prvi škofijski sinodi v Mariboru“ l. 1883. — Mikavni so njegovi dopisi na pr. v „Kres“: „Prineski k bosanski slovstveni zgodovini“, „Imenopis konjiške nadfare l. 1886“, „Slov. Gospodarju“: „Iz Gradca do Sarajeva, v Sarajevu“, „Iz Metkoviča“, „Vélíki teden na Dunaji“ itd. — A še bogoslovec in novomašnik je dopisoval v „Vestnik“ in „Zoro“ l. 1873—1876, časih pod imenom Lipakov. — V Letopisu „Matice Slovenske“, kateri je družnik od l. 1876, priobčil je l. 1874 še bogoslovec Mih. Napotnik iskren životopis: „Jože Rozman, častni korar labodske vladikvine, konjiški nadžupnik in dekan, konzistorijalni svetovalec“ (str. 101—109). Pod gésлом: Defunctus adhuc loquitur (Hbr. 11, 4) piše v začetku pomenljivo na pr.:

„Istino stare prislovice: ‚nezgoda nikdar ne miruje‘ menda nijeden narod tako pogostoma krvavo ni občutil in ne občuti, nego ubogi slovenski, ki si vže skoro domišljevatí ne more, da še sreča ni popolnoma Slovenceu-trpinu hrbet obrnila. Od zunaj preži kruti sovražnik z odprtim žrelom, da mu pri prvi priliki pograbi najdražja bisera — vero i národnost; znotraj tuli i razsaja strašen orkan — pogibeljni bratarni prepír, ki je hujši sovražnik od prvega, ker temu pot nadaljuje i gladi, da tem preje i sigurneje dovrši svoje hudobne naklepe; na drugej strani pa se mu rušijo trdi stebri trdnjave, ki krepko odbija lisičje napade obeh protivnikov . . . Bogoslovecu J. Rozmanu bili so v vsakem oziru duhovni oče pokojni nepozabljivi knezovladika Martin Slomšek. In v resnici postal je vreden sin i učenec svojega preblagega duhovnega očeta i zvedenega učitelja,

kojemu je do smrti ostal prisrčno udan i posebno hvaležen . . . A kakor je bil ranjki izgled in vzor vrliga duhovnika i dušnega pastirja, tako se je pa tudi povsodi kazal unetega, iskrenega i nesebičnega narodnjaka . . . Podpiral je slehernu domačemu ljudstvu koristno podvzetje. Z veseljem je pozdravljaj društva, katerim namen je Slovenceu dušne i gmotne moči pomnoževati. „Slovenski Matici“ podaril je 1000 gld. . . Ko so se l. 1868. nekateri rodoljubi pogovorili, da hočejo Slovenceu toliko potreben političen list ustanoviti, podpisal je takoj tudi on 500 gld. v gmotno podporo „Slov. Narodu“. 300 gld. je izplačal. Ker je pa videl, da je vže takrat „Narod“ večkrat s pravega pota krenil kljub danej obljudi, odtegnil je daljno podporo (str. 108)* itd.

„Slovenec“ ima prvi sostavek njegov l. 1874. v št. 25., 26.: Le style c'est l'homme même (Buffon), v katerem „Lipakov“ dokazuje, na koliko je resničen ta izrek, kedaj pa ni in biti ne more.

Drugi je l. 1876 v št. 121. do 138. v XI razdelkih s podpisom M. Napotnik pod naslovom: Vzor pravega katolika in rodoljuba, t. j. Daniel O'Connell. — „V našem viharjem času, katerega parola je: uničiti sv. katoliško cerkev, piše v vpeljavi, spominjajo se z veseljem udje te edino časno in večno osrečevalne družbe slavnih velemož, ki so z besedo in dejanjem, ponoči in podnevi, v sreči in nesreči, pred mogočnejši in prostaki, pred sovražniki in prijatelji branili in zagovarjali svobodo sv. cerkve, s katero so voljno prenašali vse težave in nadloge, in ki so iskali, a tudi našli lastno svobodo v svobodi sv. cerkve, nasproti pa tudi sužnost v njeni sužnosti, ki pa ima le začasni obstanek. Taki izgledi nam vlivajo nekako nove krepilne moči v tesno osrčje ter nas navdušujejo k strpljivemu prenašanju slehernih nezd. Tak spodbudljiv vzor nam je Daniel O'Connell, rešitelj in osvoboditelj naroda Irskega . . . Dasi je „Slovenec“ že ob času stoletnice O'Connellovega rojstva opozoril svoje čitatelje na najveljavnejšega moža novejšega časa,

hočemo vendar še nekoliko natančneje opisati njegovo življenje ter ga vsem prav živo priporočiti v posnemo kot vzor pravega katolika in pravega rodoljuba (št. 121.)* itd.

Jako zanimivi in čvrsti spis sklepa na pr.: „Čitatelji bodo vprašali, kako da je mogel O'Connell tako vspešno delovati. Vzrokov je več. Najpoglavitejši bi bili ti-le: On ni ločil vere od narodnosti. Vera in narodnost ste mu bile nerazrušljivo zvezane. Pravice sv. cerkve ni nikoli izdal ali popustil, da pridobi kake narodne pravice. Iz dolgoletne skušnje je spredidel, da stoji in pade narodnost z vero . . . O'Connell je bil odločen, pobožen, zvest katolik. Pred vsem svetom je to kazal. Ponosen je bil na ime papeževca ali papista . . . Osnova je po Irski katoliška društva, ki so razširjevala njegove blage ideje in navduševala tlačeni narod k neprestanemu bojevanju . . . Podpirali so ga zdatno tudi duhovniki katoliški, katerim je dal prav izvrstno spričevalo . . . Duhovniki in posvetnjaki so delali z združenimi močmi. In to skupno delovanje je gotovo jako pospeševalo O'Connellovo prizadevanje. Zmagonosno so se borili proti svojim sovražnikom, dasi tudi niso imeli enakih gmotnih moči v svojih rokah. A blažena sloga je nadomestovala vsak primanjkljaj“ itd. (št. 138.)

Na koncu našteva pisatelj vire, katerih se je posluževal pri opisovanju tega preslavnega moža, kateri je sporočiti želel dušo svojo Bogu, srce počiva naj v Rimu, truplo pa na Irskem. Z veliko radostjo se je prebiral takrat omenjeni spis; zlasti so ga bili veseli možje, kateri so v svojih mladih letih vže mnogo čitali ter slišali o slavnem O'Connellu . . .

„Slovenec“ l. 1877. kaže v št. 33. do 40. v IV oddelkih učeno in zelo mikavno razpravo po Chateaubriandu, katero je priobčil M. Napotnik pod naslovom: Biblija. „Po vsem je gotovo, da se nahaja v svetem pismu: Začetek sveta in napoved njegovega konca; podlaga človeških znanosti; državne ustave od vladarstva družbinskega očeta do despotizma, od veka pastirstva do stoletja popače-

LISTEK.

Kritiška pisma.

I.

Gospod urednik, znano mi je, da je Vaš uredniški papirni koš poln delavniških in tudi nedeljskih pisem, s katerimi Vas zakladajo v obilici Vaši nadopolni in sentimentalni, veseli in čemerikavi listkarji, a vendar sem pomočil tudi jaz pero v politiško in socijalno črnilo naše in napisal sem pismo, ki bode romalo po širni Sloveniji, če se namreč srečno ogne „Scylla“ Vašega kritiškega svinčnika in pa „Karybde“ papirnega koša poleg uredniške mize.

In da ne bode mislili, da sem jaz Vaš naj-novejši nadopolni listkar, politiški „homo novus“, ki pričinja svojo karijero s poročili, kako se sadi krompir in koruza in koliko je „dala“ letošnja pozebla ajda, dolgočasil Vas bodem osobito z visoko politiko, z dolgočasno kritiko in z narodnogospodarskimi vprašanji našimi, kar je sicer začasno, ko zborujejo naši deželnozborski očetje, nepotrebna in kočljiva stvar.

Zaradi tega hočem govoriti danes le o zavarovalnicah, da ložje zavarujem pred Vašim papirnim košem svoje pismo — in da zaprečim, ako je še

mogoče, da se ne odpovedó vsi slovenski zavarovalnici svojim dosedanjim zavarovalnim zaščitnikom.

Jaz trdim, da smo „zabankani“ Slovenci, da se nam niti las ne „prismodi“ na glavi in da nam ne pade niti gumb od sukne, da bi se ne preiskovala po kakem generalnem agentu, ali pa celo po najvišjem inšpektorji vseh generalov — v naslovih naši zaščitniki namreč niso izbirčni — nam prizadeta škoda.

In ob taki priliki se „obžnorajo“ naša jetra in obisti in vse skrivne nade in misli, da se najde „kalkil“, koliko da bi se plačalo nesrečnemu zavarovaneu, ki je doživel nenadno srečo svojo, in pa za koliko stopinj bi se mu ogranila ta zavarovana sreča.

Nihče ne ugovarja pri taki redki priliki, saj prejema jeden pot zavarovaneu denar, mesto da plačuje, kakor je že vajen, če se odščipne tu in tam kakov petak, desetak ali pa še kakova lepša cesarska podoba „a conto ignoto“, saj šteje se tak denar navadno v krčmi, kjer se leskeče poleg zavarovalnih protokolov vino, in v vinu človek ne gleda na vsak krajcar. Ni čuda, da se fuzijonujejo najbolj slavne banke in njihovi generali, ako jame tarnati njihova politika, ki se ravna navadno po „kurzu“ njihovih polic.

Zaradi teh sicer važnih vzrokov v naši vže a priori „zabankani“ dóbi je v istini prav neumesten klic iz-mej slovenskega občinstva, ki zahteva brez odlašanja narodno deželno banko, v katero se bode moral zapisati v bodoče vsak, če je tudi iz samega „azbesta“ in če stanuje tudi v medvedovem brlogu.

Ako se nam vsili kak nepotreben zavod, proč bode z našo svobodo in tudi z našim dobičkom, saj je vsakemu znano, da Slovenci nismo posebno „goreči“ za novinarstvo, in brez „gorečnosti“ in „požrtvovalnosti“ je pri zavarovalnicah dobiček nemogoč.

Izginilo bode z novo prisilno deželno zavarovalnico povrh tudi mnogo sedanje poezije v društvenem življenji našem, saj vendar nihče ne more zahtevati, da bi plačevala uboga dežela naša toliko generalov, podgeneralov, inšpektorjev in „subsub“ agentov, ki bajé ne živé samo o krasnih naslovih svojih, kakor sedanje zavarovalnice, akoravno skrbé le za blagor svojih klijentov. V taki zabankani dóbi naši rodila se je, kar je naravno in logično, povrh izvorna misel, da ne bodedo zavarovali v bodoče samo svoje kože in svojih koč v deželni zavarovalnici, temveč tudi svoje zelnike s kreditnimi pismi bodoče hipotekarne banke slovenske, za katero baš merijo plenico v našem deželnem zboru.

nosti; pravne postavbe, prikladne za srečo in nesrečo, za najvišje in najnižje stanove; naposled vse vrste zlogov; zlogov, ki napravljajo iz sto različnih kosov jedno celoto, pa vendar nimajo nikake sličnosti s človeškimi zlogi... V čem je biblija enaka in v čem se loči od umotvorov Homerovih, to smo sklenili preiskovati v naslednjih poglavjih... Točke našega primerjanja pa bodo: priprostost, starodavnost običajev; povest, popis; primere ali podobe; vzvišenost (št. 35)... Ako hrani sv. pismo, pravi sv. Gregorij Veliki, v sebi skrivnosti, ki zamorejo najbolj razsvetljene može v vaji vzdržati, obsega tudi priproste resnice, ki so pripravne, tudi niže in manj učene odgojevati. Ono nosi v svojem zunanjem mleko za otroke, a v svojih najskrivnejših gubah nekaj, kar sili največje veleume k občudovanju" itd. (št. 40.)

Eksaktne znanosti je naslov razpravi, katero je priobčil M. Napotnik v „Slovenec“ l. 1877., št. 119 in 120 tudi po Chateaubriandu, češ: „Vpliv materializma se pokazuje dandanes kakor v praksi tako v teoriji. Ali morebiti ni res, da se počenši od ljudskih šol gori do vseučilišč gojijo najbolj one znanosti, o katerih se v obče trdi, da le one zaslužijo častno ime istinitih, reelnih znanosti, kakor so n. pr. matematika, fizika, astronomija itd.?... Zanimivo pa podučljivo je čitati, kako je mislil o matematiki in astronomiji učen francoski minister in kako je branil katoliško cerkev, katerej se je očitano in se očita, da se je ustavljala in se še ustavlja napredku omenjenih eksaktnih znanosti“ itd.

„Slovenec“ l. 1879. kaže v št. 3—5 razpravo z napisom: Solza. — „Kdo ni se še nikdar v svojem življenju posolžil? Dete se rodi in že se mu vtrinjajo po nežnem licu gorke solzice. In poprej ko se človek nazaj vrne v krilo matere zemlje, kolikokrat se še razjoče! Kdo bi zamogel našteti in preračunati vse one položaje in trenutke, v katerih zemljčana hoté ali nehoté posilijo solze? Iz skušnje vsakdo zna, da je ta svet — dolina solz — vallis lacrymarum. Smelo bi se skoro reči: človek se rodi v joku in umrje v joku. Ta majhna, drobna kapljica v čudapolnem očesu — solza, ki se dá hipoma zbrisati, je vkljub svoji navidezni neznanosti vendar stvar, o kateri se lahko pové marsikaj, kar posameznim ni tako znano, kakor jim je solza vsakdanja reč... Voltaire, mož trdosrčnega značaja, solzil se je neprenehoma, ko je čital v prvih Mosesovih knjigah porést o Egiptovskem Jožefu. A ko je prišel do prizora, v katerem se je dal Jožef svojim bratom spoznati s presunljivimi besedami: „Jaz sem Jožef“, odložil je biblijo ter se je glasno zjokal. Veličastna priprostost sv. pisma genila je sicer marmornato srce — do solz... Kakovo moč ima vendar ta majhna, skoro nevidljiva rosa v človeškem očesu — solza! Mirabile testimonium Dei! V joku se človek rodi, okoli stoječi se mu smejo; blagor mu, kdor umrje, smehlja se, okoli stoječi pa se za njim solzé.“ Tako M. Napotnik.

To so znamenitnejši sestavki, s katerimi se je, kolikor jaz vém, v „Slovenec“ poslal že nekaj premilostni sedanji mladi vladika Mihael. Po njih smemo radostni se nadejati, da bode v vseh ozirih

Obilo posla čaka brez dvoma tudi to našo bodočo banko, akoravno ne bode „silna in prisiljena“, kajti naši barjani so vže sklenili, da zastavijo njej vse svoje vodene hipoteke, da oskrbé z dovoljenim kreditom dižete bodočim kulturnim inženirjem, ki bodo bajé zopet kmalu merili njihovo vodo, in da kupijo pergament za njihove osuševalne črteže, ker so bajé sedanje, ki so veljali le deset tisoč goldinarjev, v muzeji, kjer se hranijo vse zanimivosti sedanjega veka, vže davnej molji snedli.

Na podlagi naše bodoče hipotekarne banke se bode zidala tudi ložje dolenjska železnica, kajti Dolenjci imajo „zaradi“, ali bolje rečeno „brez“ svoje železnice tudi vže nekaj znanja v hipotekarnih zadevah.

Mirno smemo zreti torej mi Slovenci v izvrstno „zabankano“ bodočnost svojo. In ako živimo še nekaj let, doživeli bomo brez dvoma še več izvrstnih narodnogospodarskih načrtov svojih, ki preživljajo navadno vsi „krst“ svojega nadpolnega imena, a ko se hočejo birmovati, ne najde jim nihče odgovornega in požrtvovalnega botra.

Vendar nič ne dá. Krstna zabava je tudi nekaj vredna v dolgočasni dobi naši.

Psevdonim.

Slomšek II. Sv. Duh naj ga vedno vodi in krepi, in iskreno čestita o njem vsej vladikovini mariborski tudi — „Slovenec“!

J. M.

Šolska debata

v deželnem zboru dne 5. novembra.

Poslanec Žitnik:

„Slavni zbor!

Izprosil sem si besedo, da poročilu finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1890 dodam kratko opazko, izrazim občno željo, ne ravno kot pedagog, temveč kot zastopnik kmetkega prebivalstva, ki plačuje poleg raznovrstnih drugih davkov z ostalimi davkoplačevalci tudi 10% priklado na vse direktne davke za normalno-šolski zaklad.

Kakor razvidimo iz poročila, proračunjena je vsa potreščina na 294.280 gld. 66 kr.; to je svota, ki se v primeri z deželnimi financami ne more imenovati mala in ki dokazuje, da je deželni zastop, ki dovoljuje to svoto, naklonjen ljudskemu šolstvu, prijatelj vzgoje in omike deželnega prebivalstva, ne gledé na narodnost.

Mislím torej, da ima vsak zastopnik v tej visoki zbornici, bodisi iz katerekoli skupine, ne le pravico, temveč tudi dolžnost, da na tem mestu in pri tej priliki izrazi svoje nepristransko mnenje gledé nedostatkov, katere ali sam opazi, ali ga nánje opozori javno mnenje, javna kritika.

In moja malenkost si usoja opozoriti slavni zbor na skeleči rani našega šolstva, vsled katerih ni doseglo onega cilja, one stopinje prave ljudske vzgoje in omike, ki bi bila mogoča z ozirom na davčna bremena, na število šol in učiteljskih močij. Te dve rani sta narodno in versko vprašanje, kateri vprašanji naše ljudsko šolstvo ne izvršuje v isti meri, kakor zahtevajo deželne razmere, kakor zahtevajo potrebe in koristi prebivalstva.

Kot prijatelj učiteljstva v obče ne morem in ne smem urediti, da so si gg. učitelji sami zadali te dve rani, da morda sami delajo proti svojemu prepričanju in ne dosežajo onih vspehov gledé prave vzgoje in omike, ki bi bili sicer mogoči, ako ne bi bil drugje vzrok teh nedostatnih vspehov. In ta vzrok je najden na naši c. kr. preparandiji ali učiteljski pripravnici.

Slavna gospóda! Občno mnenje je po deželi in mestu, da c. kr. preparandija niti v narodnem, niti v verskem oziru ne izvršuje v oni meri svoje važne, — smem reči, vzvišene, — naloge, kakor bi si moral želeti kranjski rodoljub, ali da naravnost govorim, slovenski katolik. Tu na pripravnici se vzgojujejo in poučujejo odrasli mladeniči, ki naj bi po kranjski naši domovini razširjali krščansko omiko, ki naj bi narod poučevali in odgajali v onem duhu, ki ga more rešiti duševnega in deloma materialnega propada, ki ga more vzdržati na površini krutega boja za obstanek v obojnem oziru.

Tu se pripravlja za prevažni poklic oni faktor, ki je poleg duhovniškega v prvi vrsti poklican, da mladini odpira pravo pot v svet, podaje ji na roke zaklade prave omike, ter vsaja v nežna srca kali onih kreposti, ki dajejo človeku trdno zaslombo in podporo v boji za duševni in telesni blagor.

Danes imam pred očmi le eno vprašanje, in to je narodno. Slavna gospóda! Prištevam se po svojem prepričanju onim, katerim velja géslo: „Vsakemu svoje!“ Ne pride mi na misel, da bi želel ali zahteval, vsa tukajšnja učiteljska pripravnica naj se posloveni od a do ž, naj se nemščina izključi iz nje. V deželi prebiva do 30.000 Nemcev, in ti naši sodeželani imajo enake pravice do svojih šol, kakor mi do svojih; torej je naravno, da se na pripravnici goji v toliki meri nemščina, da si more pripravnik pridobiti toliko znanja in izvežbanosti v nemščini, da more z vspehom poučevati nemško mladino na nemških ljudskih šolah.

Pripravnik torej naj si pridobi potrebnih vednostij v onem jeziku, v katerem bode mogel točno in spretno poučevati mladino, in to je pri nas vendarle slovenščina. Gospóda moja! Cul sem večkrat pritožbe, da učitelji mnogokrat, bodisi iz zgodovine, prirodoslovja, zemljepisa ali kmetijstva niso mogli tako jasno razložiti tvarine, ker jim je manjkalo tehničnih izrazov. Učil se je pripravnik, da ima nemški človek „Wirbelsäule“, ali kaj ima slovenski, tega ni vedel, in moral si je pomagati s slovarjem.

Slavna gospóda! Čemu ta pedanterija, čemu ona tesnosrčna skrb, da po naših dolinah iz-

van mest ne zamré nemški glas? Ali to zahtevajo pedagogična načela, ali je obstanek naše Avstrije v resnici odvisen od tega, da zná naša mladina nekoliko nemških besedij? In torej, ali je na pripravnici prvi namen gojitev nemščine, ali onega znanja, katero bode moral prihodnji učitelj razlagati v slovenskem jeziku?

Vém, učiteljišče je državna naprava, država skrbi torej za vzgojo učiteljstva. S tem pa je država osnovala podlago za izvršitev šolskih postav, osobito one z dné 14. maja 1869. Na ta način je olajšala breme deželam, ki bi sicer morale same skrbeti za izobražbo, pa bi si tudi same smele vrejati šolske zavode. Država pa si je pridržala najvažnejšo pravico, namreč notranjo vredbo zavodov.

Za nas Slovence to ni bilo in še danes ni koristno. Zavod je bil de facto do najnovejšega časa nemškega značaja. Imel sem priliko sam ogledati si prostore, in v teh prostorih ne najdete niti besede slovenske pri napisih, kateri so se oskrbeli in obesili, predno je novo poslopje imelo vrata in okna. Tu je vladal neki železni obroč, izkovan iz nemškega jekla in slovenskega vareža, ki je krotil slovenske duhove, ki je kot môra ležal na našem učiteljstvu, ki je, skrit za nemški Lehrerverein, s spretnim jzikom in občudovanja vredno navdušenostjo opisaval velike nemške domovine ponos in kras ter tako razširjal oni prusko-nemški duh, ki se nikakor ne more čutiti zdravega pod našim obnebjem. In tu tiči pravi vzrok, da se učitelj v ljudski šoli sam ne čuti domačega, ker mu vedno zvené po ušesih sladki glasovi Höltyjevi.

Slavni zbor, pred seboj imam „Organisations-Statut der Bildungsanstalten für Lehrer und Lehrerrinnen“. Z dovoljenjem velesp. g. predsednika bodem prečital drugi odstavek §. 3., ki se glasi: „Wo es das Bedürfnis erheischt, soll den Zöglingen auch die Gelegenheit zur Ausbildung in einer zweiten Landessprache geboten werden, damit sie die Befähigung erlangen, eventuell auch in dieser zu lehren.“ In zadnji odstavek §. 20. se glasi: Bei diesem Unterrichte ist die Aneignung des correcten mündlichen und schriftlichen Gebrauchs der Sprache als Ziel anzustreben.“

Torej ustno in pismeno naj bi imeli v oblasti drugi deželni jezik, kateri je na tukajšnji pripravnici ne nemški, temveč slovenski. Narobe svet! Trditi smem, ne boječ se ugovorov od koderkoli, da se slovenščina na tukajšnji pripravnici ni gojila in ne goji v oni meri, kakor zahteva ta organizacijski statut, kamo li, kakor zahtevajo zdrava pedagogiška načela in resnične potrebe. Učna uprava je sama priznala ta nedostatek in dne 1. aprila l. 1881. št. 2178 izdala odlok, ki se glasi:

„1. V slovenskem učnem jeziku se ima poučevati a) na moškem učiteljišči: v veronauku, v slovenskem jeziku, v matematiki in geometerskem risanju, v prirodopisji, v sadjereji in v specijelni metodiki teh nauk; b) na ženskem učiteljišči: v veronauku, v slovenskem jeziku, v aritmetiki in geometerskem oblikoslovju, v ženskih ročnih delih in v specijelni metodiki teh nauk. — 2. V drugih naukah se ima poučevati v nemškem učnem jeziku. — 3. Pri pouku v petji se gré posluževati nemških in slovenskih pesni. — 4. Pri poučevanju v vseh drugih naukah naj se ozir jemlje, kar moči, na slovensko in nemško terminologijo in pri praktičnih vajah ter pismenih izdelkih, ki so z njimi združeni, gré se ozirati primerno na oba deželna jezika.“

Torej pet predmetov naj se poučuje v slovenščini in dvanaest v nemškem jeziku. Med temi predmeti, ki se poučujejo v nemščini, so zgodovina, zemljepis, nauk o ustavi domovine, kmetijstvo, torej predmeti, v katerih bi se kandidati ali kandidatnje najlaglje vadili in urili v jeziku, ki ga bodo potrebovali v svojem poklicu.

Po učnem načrtu ima torej nemščina prvo mesto, in slovenščina velja tu še vedno kot drugi deželni jezik. Država skrbi za naraščaj učiteljstva in daje mnoge žrtve, to zasluži priznanja od strani posameznih kronovin.

Vendar hvaležnost Slovencev ne more biti tolika kakor Nemcev, ki dobivajo iz učiteljišč to, česar potrebujejo, v dovršeni obliki.

Učna uprava jim je dobra mati, a nam je, posebno gledé preparandije, vedno še mačeha. Nemci

(Dalje v prilogi.)

imajo masten kruh, a mi se davimo z ovsenim. Hrana je vsem po istem receptu odmerjena, vendar Slovencem drugače skuhana, da v praksi ne tekne. Vspehi pouka morajo biti vsled tega slabjši, naj se ugovarja, kolikor drago, če tudi učiteljstvo stori, kolikor more.

V drugem jeziku se učitelj izobražuje, v drugem poučuje mladino. To je težavna naloga. Sicer za nadaljno izobrazbo zelo pomenljiva. Ponovitev pridobljenih naukov, preložitve v materinščino, je dobro sredstvo k nadaljni omiki mladega odgojitelja, a težavna in zamudna, pa tudi za obloženega učitelja nepremagljiva. Duševno in telesno utrujen si težko nalaga tako delo. Posledica temu je površnost, celo malomarnost.

Realistiški pouk je v novejšem času nekoliko restringovan, vendar po jezikovni vredbi trpé stroke kot naravoslovje, zgodovina, toli važni predmeti. Petje je vendar predmet, ki naj blaži in razveseljuje srce; a tudi to je tako osnovano in vrejeno, da gladi nemška ušesa.

Učiteljišča so torej draga naprava, a vspehi niso primerni z žrtvami dežele, ki troši vsako leto nad 280.000 gl. Radi nosimo veliko breme za ljudsko olike, a še rajši bi je nosili, ko bi imeli take delavce, ki bi bili opasani z uma ostrim, a ne skrhanim mečem.

Kako skrbno čuvajo šolska oblastva nad izvršitvijo šolskih zakonov, kako tekmujejo med seboj, katero bode več novih ljudskih šol ustanovilo. Naučno ministerstvo se mera radosti topiti videč, da se ustreza njegovim naredbam tako vestno in vsestransko. Zato bi bilo umestno, da bi nam učna uprava tudi enkrat nasproti prišla in dejanjsko priznavala našo brezpregojno pokorščino s povračilom, kakoršno krvavo potrebujemo. To povračilo bi se pojavilo s preosnovo učiteljišča na podlagi našega materinega jezika, ki ga govori ogromna večina prebivalstva. *Non scholae sed vitae discamus!* In reči smem tudi: *Non Germaniae sed Austriae discamus!* To je želja, katero sem hotel razodeti pri tej priliki. (Dobro! dobro!) (Konec slédi.)

Šolska debata v koroškem deželnem zboru.

(Konec.)

Dr. Ubl se dalje huđuje, da je državno sodišče zavrglo prošnjo občanov v Šentlenartu, ker je bajé uradno dokazano, kako se je sostavila, češ, da podpisniki niso vedeli, česa prosijo. Govornik je v deželnem šolskem svetu povedal svoje misli o koroških razmerah; akti poslanca Kluna so bili čudovito porabljeni, in za to se gre. Na enak način je skušal dr. Ubl ovreči druga očitjanja državnega poslanca Kluna proti koroškemu šolstvu. Ako Einspieler splošno trdi, da se strahujejo slovenski duhovniki in učitelji, tedaj odgovarja splošno, da so pri nameščenju župnikov v slovenskih občinah zahtevali snovanje podružnic sv. Cirila in Metoda, kar je po kanoničnem pravu — simonija.

Poslanec Seebacher, ki je dobil spisan govor in ga čital, je trdil kot načelnik „Bauernbunda“, da slovensko prebivalstvo po deželi noče vedeti o hujškanji in obsoja sumničenju o delovanju deželnega predsednika in šolskega nadzornika. Predlagal je resolucijo, da je deželni zbor zadovoljen s sedanjimi šolskimi razmerami in izreka zahvalo imenovanim gospodom.

Poslanec Einspieler je vprašal dr. Ubla, od koga dobivajo župniki pogoje, o katerih je govoril. Dr. Ubl je odgovoril, da ne vé in je le slišal.

Poslanec dr. Luggini je priznal, da je Einspieler govoril zmerno, česar pa ne more trditi o načinu izvan dežele. Govornik je prečital posamezne odstavke iz govora državnega poslanca Kluna. V Ljubljani se je tiskala knjižica o tisočletnici sv. Cirila in Metoda, katere vsebina hujska proti Nemcem, in vendar se ta knjiga kot sveta legenda razširja med mladino. Na § 19. državnih osnovnih postav se ne gre sklicavati, temveč se je treba ozirati na dejanjske razmere v deželi; koroški Slovenci potrebujejo nemščine, ker Karavanke ločijo Koroško od Kranjskega. V Plajbergi je devet desetink Nemcev, in vendar je božja služba slovenska itd.

Deželni predsednik baron Schmidt-Zabierow se zahvali za priznanje deželnemu šolskemu svetu in obljubi, da bode izvrševal svojo dolžnost

po postavah. Na svojem potovanju po deželi ni slišal takih pritožb gledé slovenskih šol, kakor od poslanca Einspielerja. Vlada noče ponemčevati, pa tudi ne sloveniti. Želeti je, da bi bil mir v deželi.

Deželni šolski nadzornik dr. Gobanz trdi, da so očitjanja poslanca Einspielerja neosnovana. Ako se pri razpisu učiteljske službe ne zahteva slovenščina, je to naravno in umljivo. Govornik dalje trdi, da so šole na Koroškem po postavah vravnane. Slovensko prebivalstvo želi, da se pouk prične s slovenščino. Ako želi kaka občina več slovenskega pouka, naj se oglasi. Prešernovega berila pa ne mislijo preosnovati na podlagi koroškega narečja. Konečno je bila resolucija poslanca Seebacherja (Jezernika) z vsemi proti dvema slovenskima glasovoma vsprejeta.

Temu poročilu, katero smo posneli iz koroškega uradnega lista, nam je dostaviti, da je Nj. ekselencija g. deželni predsednik koroški posredno grajal početje nemškega „schulvereina“ na Koroškem. Če pa je gosp. deželni predsednik navzlic temu izrazil upanje, da bode vladal v deželi narodnostni mir, je s tem potrdil spravljivost in miroljubnost od Nemcev zatiranih in izzvanih koroških Slovencev. Nespravljivost in nemiroljubnost pa naj zagovarjajo slovenski nasprotniki.

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. novembra.

Notranje dežele.

Kazenski odsek se bo dne 16. t. m. sešel. Do tedaj bo večina deželnih zborov že zaključila zasedanje. Češki in menda tudi gališki deželni zbor se bo le preložil ter po novem letu zopet sešel.

V dunajskem **katoliško-političnem društvu** je dr. Porrer razpravljal bodoče delovanje konservativne stranke. Zagovarjal je načrt, da se ustanovi velika nemško-konservativna stranka in da Liechtensteinovemu klubu ne bo treba spojiti se s Hohentwartovim, kar bi gotovo katoliški stvari ne bilo posebno na korist. Naznanil je ob enem, da bo v kratkem katoliško tiskovno društvo osnovano, z njim v zvezi pa katolišk korespondenčni bureau.

Ogerska zbornica je predvčeraj v tretjem čitanju nagodbo s Hrvatsko potrdila. Ker odsek še ni končal svoje delo gledé proračuna, pretrgalo se je zasedanje za toliko časa, da bo mogla zbornica pričeiti proračunsko razpravo.

Vnanje države.

„Narodni Dnevnik“, ki je v zvezi s **srbskim** regentom Ristićem, trdi, da je ruski car poslal kraljici Nataliji pismo in da se bo v kratkem z lepo dogledno sporazumljenje mej Milanom in Natalijo. Vladni krogi se pa vendar bojé, da bo Milan zahteval, naj vlada iztira kraljico. Dne 6. t. m. se je ministerski svet sešel k trem posvetovanjem, pri katerih je poleg te zadeve razpravljali tudi neki resni dogodek ob bolgarski meji. Došla je namreč vest, da je bolgarsk orožnik ustrelil srbskega podanika. Vlada je svojemu agentu v Sofiji naročila, naj od bolgarske vlade zahteva zadoščenje.

Stambulov ima v **bolgarskem** sobranji še vedno veliko večino. To se je pokazalo pri izvolitvi sobranskega predsednika: 160 proti 74 glasovom. Toda tudi združena opozicija, konservativci, Cankovci in Radoslavovci, je skupina, s katero mora vlada računati. Ako bodo te tri stranke v celem zasedanju ostale zložne, imela bo vlada težak posel. Sicer opozicija ne goji posebnih nád gledé tega zasedanja ter je že mnogo njenih članov odpotovalo domov; upa pa, da bodo nove volitve v prihodnjem letu ugodnejše zánjo.

Ruska vlada ne kaže svojega narodnostnega terorizma samo na severu, marveč tudi na jugu. Iz Besarabije prihajajo britke tožbe tamošnjega rumunskega prebivalstva. Po vaséh se klitijo vladni agentje, ki pobirajo mej kmeti podpise na prošnjah do vlade za odstop državnih zemljišč. Kmalu potem pridrvi v dotično selo stotnja kozakov ter odžene kmete vzlic vsem ugovorom v kaspiske pustinje, kjer jim vlada odkaže prostrane puščave v obdelovanje. V Besarabijo pa prihajajo v prazne vasi ruski kmetje. Menda je vsaka nadaljna opazka odveč.

Stanje **ntozemskega** kralja je premenljivo; danes mu je bolje, jutri se mu bolezen zopet shujša. Kralj ne sprejema več ministrov, niti nizozemskih, niti luksemburških. Minister Eyschen je bil nedavno osobno v Hagi, da bi se s kraljem posvetoval o prestolnem govoru. Toda odpotovati je moral, ne da bi bil videl kralja, in luksemburška zbornica se je morala otvoriti brez prestolnega govora.

V **francoskem** ministerstvu so velike razprtije. Večina ministrov je za to, da se odpokliče vojna iz Tonkina, mornarični minister pa se temu ustavlja. Tudi predsednik Tirard sam se je bajé že naveličal vladanja. Pravijo, da bo takoj, ko se bo

sešla zbornica, dal svojo ostavko. — Pravosodni minister Thévenet je prefekte in državne pravdnike pozval, naj mu poročajo, kakó je duhovščina pri zadnjih volitvah postopala. Neki višji uradnik je v tem oziru pisal županom svojega okraja: „Ne zadostuje mi zvedeti, da so se duhovniki sploh bavili s politiko, marveč mi morate naznaniti, kam so hodili, kaj storili, kaj govorili.“ Z eno besedo: Thévenet je tirjal od državnih pravdnikov, naj postanejo vohuni. S tem se pa ni strinjal M. Billaud, državni pravdnik v Clermontu. Pisal je tedaj ministru, naj ga rajši izpusti iz službe. Minister je to storil, toda v odurni obliki, da je uradnim potom odstavil tega uradnika. Čuditi se pri teh razmerah ne sme nikdo, če raste nezadovoljnost mej narodom od dné do dné zoper sedanjo vlado.

Zanimiva je vest „London Gazette“, da je **angleška** kraljica generala sira Henryja Lintorna Anabina Simmonsa v posebni zadevi otoka Malte poslala k papežu. Revolucija l. 1688. je pretrgala občevanje med Anglijo in sv. Stolom. Kar je bilo neizogibno potrebno, preskrboval je večinoma kak poslaniški tajnik, katerega je neuradno v to pooblastilo kako tuje poslaništvo. Še-le l. 1850. je vložil takratni državni tajnik zunanjih zadev, lord Palmerston, postavo o občevanju s papežem („Papal Intercourse Bill“), katero sta obe zbornici potrdili. Od takrat je imela Anglija 16 raznih državnih tajnikov zunanjih zadev, toda diplomatsko občevanje z Rimom se ni več uživel. Anglikanski pravniki so vedno trdili, da vlada niti ne sme imenovati zastopnika pri Vatikanu, ker postava iz leta 1850. govori le o občevanju z vsakokratnim vladarjem rimske države. Salisbury je vzlic temu formalno imenoval zastopnika, ki se bo pogajal s papežem. Rimski dopisnik frajburske „Liberté“ vidi v tej naredbi angleške vlade jako važen korak, ki bo ugodno vplival posebno na irske razmere. Konečno pravi, da je nalog generala Simmonsa pričetek stalnega angl.-škega poslaništva pri Vatikanu.

Dnevne novice.

(Iz Gorice) se poroča, da je č. gosp. dr. Gregorčič odložil deželnozbornski mandat. Ta korak je posledica obžalovanja vrednega prepira med goriškimi narodnjaki.

(Sokolov večer na čast dež. poslancu gosp. J. Gorupu) je bil jako sijajen. Ni ga bilo še Sokolovega večera, ki bi bil privabil toliko in takó odličnega občinstva in na katerem bi bila vladala tolika vedra navdušenost, kakor ravno predsinoči. Poleg veliko deželnih poslancev bilo je posebno mnogo narodnih dam, sploh narodnih odličnjakov. — Vojaska godba je jako točno izvrševala svoj program; posebno hvaležni jej moramo biti tudi za to, da sestavlja v novejšem času zopet nepristranski svoje vsprede ter ne zametuje naših krasnih slovanskih skladb. Čitalnični pevski zbor pod izbornim vodstvom g. Gerbića je nastopil v lepem številu. Zatrjevati moramo, da takó krepko, polnoglasno in tehnično dovršeno nismo še kmalu slišali peti, kakor je predaval pevski zbor Nédvedovo „Pomlad in ljubezen“. Tudi ostale točke so izzvale zaslužen pohvalo. Obžalujemo le, da se je v dvorani pričelo prezgodaj pušiti. Pevec na odru vsled vročine in dima preveč trpi. Vzlic tej okolnosti pa je g. Meden dokazal zopet svoje prvenstvo mej slovenskimi pevci. Njegova Vilharjeva „Mrtva ljubav“ je vzbudila takó burno odobravanje in navdušenost, da jo je moral ponavljati. Dramatični prizor „Ni moj okus“ je takó vsled svoje šaljive vsebine, kakor tudi vzgledne igre gospe in gospoda Boštника popolnoma prodrli. Tudi „Sokol“ je s svojimi mramornatimi kipi častno rešil svojo nalogo. Mej posameznimi točkami vršili so se razni govori. G. dr. Triller je napil narodni požrtvovalnosti in njenemu zastopniku, slavljenca g. J. Gorupu, g. I. Hribar prijateljstvu jugoslovanskih mecenov, gg. Gorupa in Strossmayerja, g. dr. Marolt g. Gorupu kot deželnemu poslancu in vsem deželnim poslancem, g. Gorup se je zahvalil napitnicam, rekoč, da današnji večer ne velja njemu, marveč idejalom njegovim, ces. svetnik Murnik se je odzval v imenu dež. poslancev ter izrekel za ta večer zahvalo posebno društvu „Sokolu“, g. Hribar je napil g. dr. Zupaneu kot najstarejšemu častnemu članu „Sokola“, g. dr. Zupane slovenski mladini, g. Trstenjak slovenskim damam, v imenu Hrvatov g. Levstek, v imenu Čehov pa g. Hrasky. Reditelja tega večera gg. dr. Triller in Bezenšek pa smeta biti zadovoljna z vspehom in sadovi svojega velikega truda.

(Slovensko gledališče.) V nedeljo dné 10. t. m. igrala se bode narodna drama „Čarovnica pri jezeru“. Kakor se nam poroča iz za kulis, je

promena drugega dejanja, v kateri France usmrti Matijo predružačena ter se vrši uboj za prizoriščem. Ker je igra ena najboljših v repertoirju dramatičnega društva, nádejati se smemo zopet razprodanega gledališča. Izven naslovne uloge, katero igra gospa Borštnik-Zvonarjeva, so vse ostale glavne uloge v rokah naših najspretnjših igralk in igralcev. Očeta igra letos g. Sršen, ljubimec g. Danilo, blaznega Martina g. Borštnik.

(Potuhnil se je.) Dokazali smo jasno tudi iz javo dne 5. t. m., katero nam je poslal prijatelj v imenu vodje okr. glavarstva kočevskega, blag. gosp. dr. Thomanna, kako neosnovana in neresnična so bila poročila „Slov. Naroda“ o koprivniškem gibanju, in vendar starejši naš tovariš ne prekliče svoje predrzne trditve, da smo prisiljeno lagali, temveč se je potuhnil. Taka tendenciozna poročila postala so mu že druga narava, ki pa se gotovo ne strinja z dostojnostjo pred javnostjo, ki jih mora obsojati. Ako pa se to ne zgodi v oni meri, kakor bi zahtevala narodni ponos in čast, moramo reči: „Iniuria non fit volenti.“

(Iz Planine): Da bi bil presvetli knez H. Windisch-Graetz te dni ustrelil medveda, kakor so poročali listi, ni istinito. Res je le, da se po gozdéh Javornika klatijo trije kosmatini, kateri se čutijo zdaj tu zdaj tam in si privoščijo marsikatero večerjo po repnih in korenjih njivah. Pravijo, da je bil eden izmed te trojice ubit na Pivki. Knez pa letos še ni imel tega veselja, dasi željno pričakuje par centimetrov snežička, po katerem bi se dalo lažje priti medvedu do kože. Majhen medvedček je bil ubit v cerkniški okolici od tatinskega lovca meseca oktobra. Knez je letos postrelil 6 jelenov na Ogerskem, v gozdih krog Haasberga pa že mnogo srnjakov.

(Divjega mačka) 108 cm dolgega in blizu 9 kg težkega je daroval logaški lovski klub deželnemu muzeju. Zver je bila ubita v logaškem okraji. — Minoli terek so s Prestranka pripeljali v Postojno mlado medvedko 23 kg težko. Ubil jo je lovec s Prestranka. Velik medved se nekda klati okolu Postojne.

(Iz Oseka) se poroča, da je škof Strossmayer vložil pritožbo proti sekvestraciji djakovskih gozdov.

(V Divači) so v četrtek odprli brzojavno postajo v zvezi s pošto z omejeno dnevno službo.

(Ogenj.) Včeraj popoldne okolu 4. ure je stre na Gradu naznanil ogenj. Gorelo je v stari Seunigovi hiši v Igrških ulicah. Zgorel je hlev s krmo. Požarna bramba pod vodstvom gosp. Schantla je bila takoj na mestu in zabranila večjo nevarnost.

(Bivši vodja g. dr. J. Mrhal) na tukajšnji c. kr. veliki realki in član deželnega šolskega sveta, ki je bil nedavno odlikovan še z Fran-Josipovim viteškim redom, proglašen je od tukajšnjega deželnega sodišča za slaboumnega. Váruhom mu je imenovan g. Temmen, železniški uradnik v Gradci.

(Mestni proračun ljubljanski.) V smislu § 37. obč. reda za deželno stolno mesto Ljubljano nazonanja mestni magistrat, da so proračuni o dohodkih in potroških mestne blagajnice ljubljanske, mestnega ubožnega zakiada, zaklada meščanske bolnišnice in ustanovnega zaklada za 1890. leto že sestavljeni in bodo od 6. do 20. t. m. razgrnjeni v magistratnem ekspeditu občanom na vpogled, da vsak lahko svoje opazke v njih navede.

(Bolniške blagajnice.) Vsled ravnokar objavljenega izkaza je vseh okrajnih bolniških blagajnic v Avstriji 579, koje brojijo 432.718 členov.

(Okrajna bolniška blagajnica ljubljanska.) Z vštetim 31. oktobrom letos izkazanih je 106 moških in 12 ženskih obolelih članov. Umrli so 4 moški blagajnični člani. Bolniščine se je izplačalo na roko 499 gl. 52 kr. Bolniški oskrbovalni troški iznašajo 192 gl. 20 kr, nagrada zdravnikom 407 gl. Za zdravila izplačalo se je 129 gl., nadalje voznine in za prenos 13 gl. 46 kr., pogrebnih stroškov 64 gl., za kopelji 12 gl. 50 kr. in za terapijske pripomočke 6 gl. Skupnih stroškov za bolnike in umrle blagajnične člane je torej 1323 gl. 68 kr. v prvem četrtletju blagajničnega poslovanja.

(Ustrelil) se je 7. t. m. v Monte Carlo neki Ljudevit Premuda, ki pohaja z južne Štirске in je trideset let star. Vzrok samoumora so ogromne izgube v igri.

(Zgrabilo) je redarstvo v Monakovem v četrtek nekega Morica Tuvoro, — ime je bajé izmišljeno, — kojega je ljubljansko redarstvo, dalje dunajsko in tržaško že dlje časa zasledovalo radi ponarjanja menjic in sleparskih dolgov.

(Vknjižene tvrdke.) Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišči v Ljubljani se je v trgovinskem registru za posamezne tvrdke vpis tvrdke „Fran Petrič“ za trgovino z manufakturnim blagom v Ljubljani ter lastnika te tvrdke g. Frana Petriča, trgovca v Ljubljani, nadalje vpis med Fr. Petričem, trgovcem v Ljubljani, in njegovo soprogo Marijo Petrič rojeno Več v Ljubljani sklenene ženitne pogodbe z dné 7. oktobra 1889 izvršil. Dalje je vknjižena tvrdka „E Hieng“, lesna obrt na Rakeku, katere je lastnik g. Ernest Hieng, trgovec na Rakeku; istotako kot posamična tvrdka „Karol C. Holzer“, materijalna, specerijska in železarska trgovina v Ljubljani, vsled smrti dosedanjega lastnika Leop. Bürgerja njegova soproga gospa Fridrika Bürgerjeva kot lastnica in za prokuro pokojnikov sin g. Leop. Bürger.

(Trideset milijonov krajcarjev.) Vsled ukaza finančnega ministerstva mora biti najkasneje do konca marca 1890. l. kovanih za 300.000 gl. novih krajcarjev, torej trideset milijonov. Za nove krajcarje rabili bodo stare, zelo obrabljene in odrgnjene, ne več v prometu nabajajoče se krajcarje in četverake. Novih četverakov sedanje oblike ne bodo več kovali, pač pa manjše, ker bodo uveli nove — petice. Prej pa morajo v to privoliti postavodajni zbori obeh državnih polovic.

(Vodstvo c. kr. poštne hranilnice) je te dni razposlalo ikaz o prometu meseca oktobra. Vložilo se je v varčevalnem in v čekovnem prometu skupaj 570.428krat za 74.191.110 gl.; od tega na Štajarskem 29.202krat za 2.981.292 gold.; na Koroškem 8217krat za 801.725 gl.; na Kranjskem 6966krat za 722.298 gl.; v Primorji 8528krat za 1.137.085 gl. Vrnili so pa 160.594krat skupaj za 73.567.544 gl.; od tega pride na Štajarsko 4626krat za 1.422.930 gl.; na Koroško 1040krat za 197.334 gl.; na Kranjsko 932krat za 261.370 gl.; na Primorsko 2854krat za 1.175.931 gl. Od 12. jan. 1883 do konca minolega meseca se je v hranilnico vložilo 25.044.816krat za 2.750.883.556 gold. 23 kr., a vrnilo 7.431.166krat skupaj 2.701.883.738 gold. 28 kr.; v blagajnici je torej preostalo 48.999.817 gold. 95 kr. — Vložnih knjižic je v prometu 709.218, čekovnih 15.706, a rentnih 9562 v vrednosti 9.193.080 gl. — Med izplačili je 11.597.895 gl., za kar je urad vložnikom na zahtevanje kupil in odposlal vrednostnih papirjev. — Število vložnikov narastlo je za 5265 oseb v prometu varčevalnem, v čekovnem pa za 154, a v clearing-prometu za 118 oseb. — Novo pošto z nabiralnico dobil je kraj Boršt na Primorskem. — Umrli sta gg. oficijal Bsirske in računovodja Večeča. — V neuradnem delu okrožnice nahajajo se podatki o poštni hranilnici na Ogerskem, Francoskem, Taljanskem, Nizozemskem in Ruskem. Z ukazom z dne 26. julija (7. avgusta) ustanavlja se na Ruskem poštna hranilnica, vloge ne bodo nižje od 25 kopejek in presegati ne smejo 1000 rubljev; rabili bodo tudi poštno-hranilne karte, kakor pri nas. — Konečno bodi še dostavljeno, da so trije slovenski vložniki izgubili svoje knjižice: v Radovljici, v Borovnici in pri sv. Ivanu poleg Trsta.

Telegrami.

Gradec, 9. novembra. Ponedeljek popoldne bode rojak Vladko Žitek sub aspiciis promoviran.

Inomost, 8. novembra. Cesar Franc Jožef se bo z nemškim cesarjem Viljemom 13. dan novembra sešel.

Praga, 8. novembra. Deželni zbor je nadaljeval adresno razpravo. Knez Windischgrätz je v nemškem svojem govoru razpravljaj, da nikakor ni mogoče sprejeti adreso. Dôbo koronanja je treba prepustiti cesarjevi previdnosti. Knez Windischgrätz je imenoval Grégrovo postopanje ostudno. Besede knezove so vzbudile burno odobravanje.

Solnograd, 9. novembra. Zaradi odklonilne ministerstvene naredbe je deželni zbor deželnemu odboru naročil, naj v ugodnejšem času vloži načrt, da se zopet uvede dovoljevanje zakona.

Budimpešta, 8. novembra. Grof Herbert Bismarek je s 40 osobami cesarjevega spremstva došel. Del spremstva bo šel v Benetke.

Budimpešta, 9. novembra. Grof Bismarek je ob 8. uri zjutraj z nemškim generalnim konzulom na Dunaj potoval.

Kajiro, 8. novembra. Vesti iz Kartuma poročajo, da mahdi z nova prodira proti Abesiniji. Prvi vojaki njegove vojne so bajé že pri jezeru Tsani.

Umrli so:

V bolnišnici:

6. novembra. Andrej Smrekar, delavec, 63 let, carcinoma.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		zrakomera v mm	toplomera po Celziju			
8	opazovanja					
	7. u. zjut.	746.0	4.0	brezv.	megla	0.00
	2. u. pop.	744.2	7.2	"	"	
	9. u. zveč.	742.9	5.2	"	"	
Srednja temperatura 5.5° za 0.1° nad normalom.						

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

9. novembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85	gld.	75	kr.
Srebrna " 5% " 100 " " 16 %	86	"	"	"
5% avstr. zlata renta, davka prosta	109	"	43	"
Papirna renta, davka prosta	100	"	95	"
Akcije avstr.-ogerske banke	923	"	"	"
Kreditne akcije	313	"	25	"
London	119	"	10	"
Srebro	9	"	"	"
Francoski napoleond.	9	"	47	"
Cesarski cekini	5	"	67	"
Nemške marke	58	"	42 1/2	"

Hiša št. 242 v Cirknici

in nekoliko zraven pripadajočega

zemljišča

je iz proste roke na prodaj.

Hiša stoji blizu cerkve sv. Roka. — Kupci naj se blagovolijo obrniti osebno ali pismeno do lastnika **Antona Brezica** v Hrenovice št. 13, pošta Postojna. (3—1)

Št. 19264.

Razglas.

(1)

V 2. dan prihodnjega meseca decembra je oddati **cesar-Fran-Josipove jubilejne ustanove** namenjene **mestnim revežem, ki ne dobivajo redne podpore iz mestne ubožne zaklade.**

Teh ustanov je dvanajst: dve po 25 gld. in deset po 20 gld.

Prošnje za njih podelitev je

do 23. dné t. m.

vložiti pri mestnem magistratu.

V Ljubljani 8. dan novembra 1889.

Župan: **Grasselli, s. r.**

Gosp. G. PICCOLI-ju,

lekarnarju v Ljubljani.

Vinice na Dolenskem, dné 12. jan. 1889.
Blagovite mi poslati dravnist
stokleno Vaše **esence za
želodec.**
Polvalno omenjam, da je bila
raba lasti poslanih 36 steklenic
izvrstna. Bolniki raznih vrst so
vitalni esenco z najboljšim uspe-
hom. Neka bolnica je bila že za
smrt bolna, vsi so mislili, da mora
v malo urah umreti; toda konaj
je zavila nekoliko kapljic esence,
je že okrevala in čez nekoliko ur
popolnoma ozdravela — med tem
da je bila poprej več dni že skoraj
na smrti postelji. Esenca se tedaj
zaradi njenega izvrstnega vpliva
sama najbolje priporoča.
Z odličnim spoštovanjem
Jurij König, župnik.

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov
in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

za Franciškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.

priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse
v njija stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot
znano rečno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočila za prekupee so **oljnate barve
v ploščevinastih pušicah** (Bleichbüchsen) v domačem
lanenem oljnatem firneži najfineje naribane in boljše
nego vse te vrste v prodajalnah. (16)

Cenike na zahtevanje.

Lekarna Trnkóczy, zraven rotovža v Ljubljani na velikem Mestnem trgu,

priporočata tukaj popisana najboljše in sveža zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših izbornih skušenih domačih zdravilih. Lekarna Trnkóczy-jeve trdke je pet, in sicer: Na Dunaji Viktor pl. Trnkóczy, V Hundsturmstrasse 113 (tudi kemična tovarna); dr. Oton pl. Trnkóczy, III., Radeckypfatz 17, in Julius pl. Trnkóczy, VIII., Josefsstädterstr. 30. V Gradci (na Stajerskem) Vendelin pl. Trnkóczy. V Ljubljani Ubald pl. Trnkóczy. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi: Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani.

Marijacejske kapljice za želodec,

katerim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten uspeh pri vseh boleznih v želodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: manjkanje slasti pri jedi, slab želodec, urak, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavobol, krč v želodcu, bitje srca, zabasane, gliste, bolezni na vraneli, na jetrih in zoper zlato žilo. 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gold., 5 tucatov samo 8 gl.

Svarilo! Opozarjamo, da se tiste istinite marijacejske kapljice dobivajo samo v lekarni Trnkóczy-ja zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter žicah, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvet zoper trganje po dr. Maliču“ s zraven stoječim znamenjem. 1 stekl. 50 kr. tucat 4 gl. 50 kr.

Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Planinski zeliščni sirup kranjski,

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratabol, jetiko, prsne in pljučne bolečine: 1 stekl. 56 kr., 1 tucat 5 gl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi.

Kričistilne kroglice

ne sme bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se že tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnenih udih, skazenem želodcu, jetrih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gl. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri vseh boleznih krav, konj in prašičev.

Konje varuje ta štupa trganja po črevih, bezgavk, vseh nalezljivih kužnih boleznih, kašlja, pljučnih in vratih boleznih ter odpravlja vse gliste, tudi vzdržuje konje debele, okrogle in iskrene. Krave dobé mnogo dobrega mleka. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gl.

Cvet za konje.

Najboljše mazilec o konje, pomaga pri pretégu žil, otekanji kolen, kopitnih boleznih, otrpnenji v boku, v križi itd., otekanji nog, mehurnih na nogah, izvinenji, tistcanji od sedla in oprave, pri suštel itd. s kratka pri vseh vnanjih boleznih in hlabih. Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gl., 5 stekl. z rabil. navodom vred samo 4 gl.

Svarilo! Naši izdelki so pristni, zanesljivi in zajamčeni, če imajo ime Trnkóczy in našo varstveno znamko. Zoper ponarejanje istih se sodnijski postopa.

Vsa ta našeta zdravila se samo prava dobijo

v lekarni Trnkóczy-ja v Ljubljani
zraven rotovža

in se vsak dan s pošto razpošiljava.

Protin,

revmatizem se more prav za gotovo ozdraviti, ako se rabi moja mast, katere izdelovanje je v moji družini dedna pravica in ki leži za vedno in v kratkem času protin, pakostnice, podagro in trganje po udih, takó, da so osebe, ki so leta in leta ležale bolne v postelji ter so konečno rabile to mast, popolnoma ozdravele. Za vspeh jamčim. Pošiljam jo v steklenicah z navodilom. Viljemina Sucha v Mladi Boleslavi (Jungbunzlau) na Češkem. Na tisoče pisem pričuje o vspešnem lečenju. Jedna steklenica 1 gl. 30 kr.

Vaše blagorodje! Ne morem si kaj, da ne bi se Vam zahvalil za poslano mi mast z navodilom, ker nisem mislil, da bodem še kdaj ozdravil. Trpel sem strašne muke v levi nogi in v križu celo pol-drugo leto, in večinoma nisem mogel estati in se na noge postaviti, tako, da sem bil prisiljen plaziti se po zemlji. Poslušal sem Vaš svet in hvala Bogu, jedina steklenica Vaše masti me je popolnoma ozdravila, za kar se Vam srčno zahvaljujem in Bog naj Vas blagoslovi.

V SVETKOVI pri Pardubicah, dne 2. maja 1887.
(3-2) Fr. Buchta, poljedelec.

ZA ZIMO!!!

Preč. duhovščini, p. n. gg. zdravnikom, logarjem, tovarniškim uradnikom, oskrbnikom in vsakateremu v varstvo zoper prehlajenje

najbolje priporočeno:

1 trikot-flanelen telovnik in 1 take spodnje hlače skupaj gl. 2.75
isto za gospe 3.-
otroška spodnja obleka 1 do 1.50.

Naročbe posreduje I. avstrijska trgovska nazn.-
novalnica v Brnu. (30-13)
(I. cester. Handels-Auskunfts-Bureau Brünn.)

Katoliška Tiskarna

priporočata raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

(3-1)

Ustanove.

Št. 19119.

Za 1889. leto ima magistrat ljubljanski podeliti sledeče ustanove:

1. Jan. Bernardinijevo v znesku gl. 80.35
2. Jurij Thalmeinerjevo " " 86.26
3. Jos. Jak. Schillingovo " " 73.50
4. Jan. Jost. Weberjevo " " 82.52
- do katerih imajo pravico hčere ljubljanskih meščanov, ki so revne, poštenega obnašanja in so se letos omožile.
5. Jan. Nik. Kraškovičovo v znesku gl. 75.60, do katere ima pravico hči ubogega meščana, kmeta, rokodelca ali delavca šent-peterske fare, ki se je letos omožila.
6. Jak. Anton Fancojevo v znesku gl. 71.40, do katere ima pravico uboga poštena nevesta meščanskega ali nižjega stanu.
7. Jos. Feliks Sin-ovo v znesku gl. 48.30, do katere imate pravico dve najbolj revni deklici iz Ljubljane.
8. II. Anton Raabovo v znesku gl. 200.04. Do ene polovice te ustanove ima pravico

ubožna in poštena vdova ljubljanskega meščana, do druge polovice pa ima pravico ubožna, dobro odgojena in že zaročena hči ljubljanskega meščana po poroki.

9. Jan. Nep. Kovačovo v znesku gl. 151.20, katera se ima razdeliti med štiri v Ljubljani bivajoče revne očete ali vdove-matere, ki imajo po več otrok in uboštva niso sami krivi.

10. Helene Valentinijevo v znesku gl. 84.—, katero je razdeliti med otroke v frančiškanski fari v Ljubljani rojene, ki nimajo starišev in še niso 15 let stari.

11. Ustanovo za posle od neimenovanega dobrotnika v znesku gl. 50.40, katero je razdeliti med štiri uboge posle, ki več delati ne morejo in so na dobrem glasu.

Prošnje za te ustanove vložé naj se s potrebnimi prilogami vred pri tukajšnjem uradu

do 4. decembra 1889.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 4. novembra 1889.

Andr. Druškovič

trgovina z železnino na mestnem trgu 10,

priporočata po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, store za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča

in njih posamezne dele.

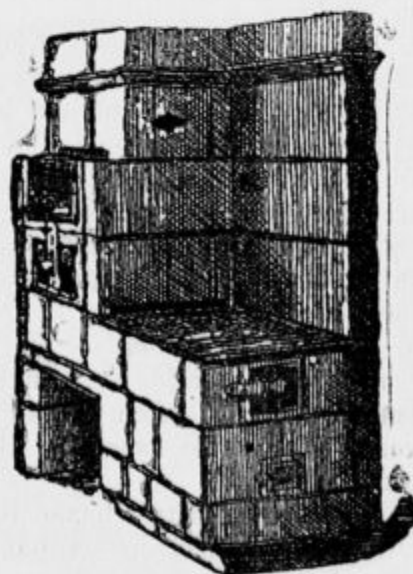
Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

(49)

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmirom sveži dovski mavec (Lengensfelder Gyps) za gnojenje polja.

Pečarnica FRANA JEUNIKARJA

v Ljubljani, Tržaška cesta št. 29

izdeluje

mnogovrstne zelene, rufave in bele

in

(7-5)

druge glinaste izdelke

po najnižjih cenah.

Za manufaktorne trgovce in zasebnike.

Izvrstne češke tkanine

znane tvrdke

Vilj. Markl, Wamberg (Češko).

Struks (bombažno blago) za moške obleke, najlepši obrzci.

Barbant, v vseh barvah, dobre vrste.

Kanafasse (posteljno blago), razne vrste, najlepši

uzorci, dobre vrste.

Oksford za srajce in ženska krila, lepi uzorci, dobre vrste.

Grizett za ženske in otroške obleke, izvrstno in trpežno

blago.

(10-14)

Uzorci gratis in franko. — Pošilja se proti povzetju.

Zahvala in priporočilo.

Udano podpisani zahvali se tem potom prečast. duhovščini in sl. občinstvu za dosedanje naklonjenost ter se ob enem priporoča tudi v bodoče v izvažanje vseh v

čevljarsko obrt

vstevajočih se del. Za točno, lično in trpežno izvršenje jamči, istotako za mogoče nizko ceno. — Splošnovanjem

Matija Horvat,

čevljarski mojster,

(25)

v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 32.

Anton Krejči,

klobučar in krznar

8 Kongresni trg v Ljubljani Kongresni trg 8

priporoča prečast. duhovščini in sl. občinstvu svojo največjo zalogo najtinejših

klobukov in čepic

za gospode in dečke po izvanredno nizkih cenah.

Posebno velika zaloga vsakovrstne (13-11)

kožuhovine,

najtinejši kožuhovinnosti plašči in muči za gospo, mestni in potovalni plašči.

Kavarna „Austria“

(Café Schmidt)

sv. Petra cesta šte. 34 v Ljubljani

(poleg mesarskega mosta) (24)

priporoča se sl. občinstvu z mesta in dežele v mnogobrojni obisk. Postreže svojim gostom z vedno svežo kavo in drugimi okrepljujočimi pijačami ter ima na razpolago slovenskih in nemških časopisov veliko število.

SUKNO

pošilja proti gotovini ali povzetju po čudovito nizkih cenah, in sicer:

le dobre kakovosti:

3 10 m. blaga za opravo	gld. 4-80
3 10 " " " " " " " "	boljšega " 6-80
3 10 " " " " " " " "	finega " 10-50
3 10 " " " " " " " "	najtinejšega " 16-50
2 10 " " " " " " " "	za suknje " 5-60
2 10 " " " " " " " "	finega " 12-16

tovarniška zaloga sukna

E. Flusser v Brnu,

(20-10) Dominikanski trg 8.

Obrazci gratis in franko. Neugajajoče vzamem nazaj.

Vrelec „Carinthia“,

alkalična kiselica,

nahajajoča se poleg gradu Hagenegg na Koroškem, odlična krepčilna pijača, katera se zlasti radi močne vsebine lithija (Lithion) priporoča kot zdravilo proti boleznim v ledjih in v mehurji, ker jih večinoma prepreči ali celo odstrani itd.

Glavna zaloga je v Železni kapli (Eisenkappel) na Koroškem, od tod se (pošta v Kapli) razpošilja ta kiselica v svet; za Kranjsko in Istro zalaga gosp. Miha Kastner v Ljubljani. (41)

Št. 17.058.

Razglas

(3-3)

mladeničem, ki stopajo v vojaško dōbo.

Zaradi prihodnjega vojaškega nabora, ki bode 1890. leta, naznanja mestni magistrat ljubljanski sledeče:

1. Vsi tu prebivajoči mladeniči, kateri so bili rojeni 1869., 1868. in 1867. leta, se morajo zglasti v zapisanje tekom meseca

novembra letos

pri tem uradu.

2. Mladeniči, ki nimajo v Ljubljani domovinstva, naj seboj prineso dokazila o starosti in pristojnosti.

3. Začasno odsotne ali pa bolne mladeniče smejo zglasti stariši, varuhi ali pooblaščenici.

4. Oni, ki si mislijo izprositi kako v §§ 31, 32, 33 in 34 novega vojnega zakona navedenih ugodnosti, imajo ali v mesecih januariji in februariji 1890. leta podpisanemu uradu, ali pa najpozneje na dan glavnega nabora naborni komisiji izročiti z listinami previdene prošnje.

5. Oni, ki želijo, da se jim dovoli stava zunaj domačega stavnega okraja, morajo ob priliki zglastitve izročiti z listinami previdene prošnje. V takem slučaju je moči tudi istočasno zglasti in dokazati pravico do kake v §§ 31, 32, 33 in 34 vojnega zakona povedanih ugodnosti.

6. Dolžnost zglastitve imajo tudi sinovi vojaških oseb, bivaajočih v dejanski službi in pa oni, ki so nameščeni pri upravi vojstva (vojnega pomorstva) in so še stavodolžni.

7. Kdor zanemari dolžnost zglastitve, in sploh iz vojnega zakona izvirajoče dolžnosti, se ne more izgovarjati s tem, da ni vedel za ta poziv ali pa za dolžnosti izvirajoče mu iz vojnega zakona.

Stavljence, kateri spusti propisano zglastitev, ko mu ni branila nikaka njemu nepremagljiva ovira, zakrivi se prestopka in zapade globi od 5 do 100 gld. denarjev.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

3. dan oktobra 1889.

Izdajatelj: Matija Kolar.

Odgovorni vrednik: Ignacij Žitnik.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.

FR. CASERMAN,

izdelovalec obleke za gospode,

Šelenburgove ulice Ljubljana Šelenburgove ulice

(nasproti čitalnici)

se priporoča slavnemu občinstvu z mesta in dežele v

izdelovanje obleke

po najnovejšem kroju

po mogoče nizkih cenah; istotako svojo

bogato zalogo raznovrstnega domačega in inozemskega blaga.

Posebno se priporoča prečastiti duhovščini v izdelovanje talarjev in razne obleke.

Vzorci so franko na razpolago. (23)

Poslano.

Salicil.

— Odločno se mora odsvetovati raba ustne vode in zobnega praška, katerima je primešan salicil. Salicil, oziroma salicilnokislil natron sicer spada med snovi, ki zabranjujejo gnjilobo, razjeda pa ob enem tudi trdno snov zob. O resnici te trditve se more vsakdo prepričati; treba je kak zob stehatati (na dele grama), vložiti ga za nekaj časa v salicilno ločnico in ga potem zopet stehatati. Zob je zgubil težo, sklenina je zatemnela in kost je postala tako krhka, da se jo z nohtom lahko ostrže.

Jako priporočljiva je zobna in ustna voda dr. Duflosa, popolnoma prosta salicilnih izdelkov, ki ima to dobro lastnost, da brani zobovje gnjilobe in unetja otlah zob (cariës), odstranjujejo za zobe takó nevarni zobni kamen in sploh uničuje vse organske tvarine; odpravlja popolnoma neprijetni duh iz ust, osvežuje in krepi zobne, oživlja ustno duplino, vpliva sploh čistilno in hranilno ter zaradi tega zobe ohranjuje v visoko starost lepe in zdrave.

Zajedno naj se rabi dr. Heiderjev zobni prašek, ki daje zobovju svetlo belino.

Velika steklenica zobne in ustne vode dr. Duflosa z natančnim navodilom k rabi in podukom 60 kr.

Skatljica dr. Heiderjevega zobnega praška, ki za dlje časa zadostuje, stane 30 kr.

Dobivajo se le v

deželni lekarni pri „Mariji pomagaj“

Ludov. Grečel-a v Ljubljani,

Mestni trg št. 11,

nasproti dobro znani tovarni dežnikov gospoda L. Mikuseha. (1)

Brez salicila.

Brez salicila.